

Stalboekje

Het stalboekje voor de melkveehouderij, met daarin een overzicht van natuurlijke diergeneesmiddelen en diervoederadditieven die de vegezondheid verbeteren, is te lezen op www.melkvee.nl in het dossier Melkvee Magazine.

Registratie als diergeneesmiddel uiterst kostbaar proces

Ontwikkeling alternatieven antibiotica zeer moeizaam

Kruiden, homeopathische middelen en vaccins. Veehouders experimenteren er steeds vaker mee om hun vee gezond te houden. Maar genezen? Een wereld zonder antibiotica is ondenkbaar. Intussen blijven handel en wetenschap aan alternatieven werken.

Kan er meer gedaan worden om alternatieven voor antibiotica te ontwikkelen? Dat vroegen de Tweede Kamerleden Sjoera Dijkers (PvdA) en Carla Dik-Faber van de ChristenUnie de staatssecretaris tijdens een Tweede Kamerdebat over het terugdringen van antibioticagebruik in de veehouderij, medio januari dit jaar. Daarop antwoordde Dijkers van het ministerie van EZ het volgende: er is subsidie beschikbaar voor kennisverspreiding, voor ondersteuning van het MKB dat zoekt naar praktijkgerichte alternatieven en financiering van het project Altant (ALternatieven voor ANTibiotica). Voor dit laatste kennis- en innovatieprogramma

van onder andere de Universiteit Utrecht is 6 miljoen euro beschikbaar, voor het ontwikkelen van praktijkgerichte toepassingen door het MKB 700.000 euro en voor het verspreiden van kennis 110.000 euro.

Buiten de biologische landbouw wordt er nog weinig gedaan met alternatieven voor antibiotica, constateert de staatssecretaris. Ze gaat ervan uit dat er een digitaal platform voor dit doel wordt ontwikkeld en dat er een update komt van het zogenoemde stalboekje, dat een overzicht biedt van natuurlijke diergeneesmiddelen en diervoederadditieven die de vegezondheid verbeteren. Ook zullen

er kennisbijeenkomsten voor veehouders worden georganiseerd.

Stalboekje

Wetenschapper Maria Groot van het Nederlandse instituut voor voedselveiligheid Rikilt, verbonden aan de Wageningen Universiteit, houdt zich al jaren met dit onderwerp bezig en coördineerde de samenstelling van de zogenoemde stalboekjes voor de verschillende veehouderijsectoren. De inhoud is te bekijken op www.melkvee.nl in het dossier Melkvee Magazine. Als

ZLTO: 'Kom maar met goede ideeën'

De belangenorganisaties ZLTO en LTO Noord staan positief kritisch tegenover de ontwikkeling van alternatieven voor antibiotica, vertelt portefeuillehouder Toon van Hoof van ZLTO. Zijn organisatie is bereid bij te dragen in de kosten van productontwikkeling, mits er gereede kans op succes bestaat. „Kom maar met goede ideeën.“ Tot nu toe is er geen financiële steun verleend, terwijl het uiergezondheidsprogramma onder de naam Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) juist is afgerond. „Budget in de farmaceutische industrie is er genoeg“, stelt Van Hoof. Hij constateert dat melkveehouders, niet alleen in de biologische sector, op steeds grotere schaal experimenteren met een 'allegaartje' van producten dat via de handel verkrijgbaar is, al dan niet via internet. Met wisselend resultaat. „Er is geen sprake van gecoördineerde advisering via dierenartsen en er moeten toch echt hardere cijfers over de bewezen werking komen“, stelt Van Hoof. De overheid zou volgens hem pogingen kunnen ondernemen om de registratie als diergeneesmiddel te vereenvoudigen.

er budget beschikbaar gesteld wordt, verwacht ze volgend jaar een update van het stalboekje voor de melkveehouderij te kunnen presenteren. Gezien het hogere gebruik van antibiotica in de andere veehouderijsectoren komt de melkveehouderij het laatst aan de beurt. Het huidige stalboekje biedt een overzicht van alternatieven voor antibiotica, voor zowel kalveren als koeien en voor de belangrijkste aandoeningen, zoals diarree en luchtwegaandoeningen bij kalveren, (slepende) melkziekte bij koeien, uieronsteking en klauw- en beengebreeken. De werking van de middelen wordt onderbouwd met een lijst van wetenschappelijke publicaties. Homeopathische middelen staan er niet in, omdat de wetenschappelijke onderbouwing voor deze producten ontbreekt. Het zijn juist deze homeopathische middelen ter bestrijding van uierontsteking, zoals de producten Pyrogenium en Mammicurine, die in de melkveehouderij het meest worden verkocht, ook buiten de biologische sector. Dat heeft onder andere te maken met het actieve verkoopbeleid dat de leveranciers hanteren richting diervoederbedrijven, dierenartspraktijken en de veehouders zelf door middel van advertenties.

Registratie

Voor het ontwikkelen van nieuwe producten door het bedrijfsleven heeft de staatssecretaris 700.000 euro beschikbaar. Maar de regelgeving belemmert de voortgang van dit proces. Registratie als diergeneesmiddel is namelijk een zeer kostbaar proces, aangezien de werking en de veiligheid van het product grote investeringen vergt in uitgebreide

stalproeven. Een onderzoek naar de werking van een middel, bijvoorbeeld op het celgetal, is zeer kostbaar omdat er grote dieren aantallen nodig zijn. Ook garanderen dergelijke stalproeven niet dat er een positief effect wordt aangetoond, legt Maria Groot uit. Als de uiergezondheid zich al op een behoorlijk niveau bevindt, is het lastig om gunstige resultaten te laten zien. Bovendien hebben kleinere bedrijven vaak onvoldoende budget om deze investeringen te bekostigen. En het zijn met name de MKB-bedrijven die zich richten op het ontwikkelen en verkopen van alternatieven voor antibiotica. Ook staat het marktpotentieel in de Nederlandse melkveehouderij voor de ontwikkeling van nieuwe middelen niet in verhouding tot de benodigde investeringen. Bijkomend probleem is de patentering van natuurlijke diergeneesmiddelen. Natuurproducten mogen niet gepatenteerd worden als diergeneesmiddel. Dat schrikt het bedrijfsleven af om investeringen te doen, aangezien het risico bestaat dat de concurrentie kosteloos kan profiteren van het resultaat van investeringen in productontwikkeling van anderen. Als diervoederadditief is de registratie minder complex. De producten die in het stalboekje worden genoemd, zijn dan ook vaak op deze wijze geregistreerd.

Wetenschappelijk onderzoek

Veruit het meeste geld stelt de staatssecretaris beschikbaar voor wetenschappelijk onderzoek, genaamd Altant. Ook de producenten van farmaceutica Zoetis en MSD Animal Health investeren vele miljoenen. In het Altant-

KNMvD: 'Laten zien dat het werkt'

Woordvoerder van de rundveedierenartsen, Caroline Huetink van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD), constateert net als Van Hoof van ZLTO dat veehouders steeds vaker experimenteren met alternatieven voor antibiotica. „De KNMvD staat open voor alternatieven voor antibiotica, mits zorgvuldig toegepast en met bewezen werkzaamheid en veiligheid. Overleg met de dierenarts of een middel in het bedrijfsbehandelplan past. Net als voor alle behandelingen geldt ook hier: stel eerst een diagnose en behandel dan met een middel met bewezen werkzaamheid. Verkeerd inzetten van middelen, alternatief of gangbaar, kan leiden tot verergering in plaats van verbetering van de klacht. Overigens zijn vaccins geen alternatief voor antibiotica, maar één van de manieren om ziekten te voorkomen.“

Huetink benadrukt het belang van aantoonbare effectiviteit van alternatieve middelen. „Laat zien dat het werkt en dat het middel veilig is. Tot nu toe is er vrij weinig over bekend. Bij antibiotica is dat wel het geval, de bacteriedodende werking is zowel op laboratoriumschaal als in de praktijk bewezen.“ Ze zou niet weten hoe de overheid het ontwikkelen van alternatieve middelen in een stroomversnelling kan brengen. „Er mag ook niet de indruk ontstaan dat een antibioticavrije wereld haalbaar is. Er zullen altijd antibiotica nodig blijven om acute ziekten te bestrijden, bij mens én dier. Juist daarom heeft het thema in de humane gezondheidszorg zoveel prioriteit gekregen.“ De terughoudende opstelling van de KNMvD met betrekking tot alternatieve middelen, heeft niets te maken met mogelijke verdiensten aan de antibioticaverkoop, legt Huetink uit. „De dierdagdoering in de melkveehouderij bedraagt nog niet eens drie dagen. Bij zo'n gering volume zijn de verdiensten van antibioticaverkoop voor dierenartsen sowieso te verwaarlozen.“

programma wordt gewerkt aan de projecten ASIA en EVAC, vertelt onderzoeksdirecteur Arno Vermeulen. Het project ASIA is een publiek-privaat samenwerkingsproject van onder andere Universiteit Utrecht en farmaceutica-producent Zoetis. Dit project heeft als insteek het toepassen van zogenoemde dierspecifieke Host-Defense Peptides. Deze van oorsprong lichaamseigen peptiden (bouwstenen van eiwitten) hebben een antimicrobiële activiteit en ze zijn ook in staat gebleken het afweersysteem positief te prikkelen zodat het dier beter weerbaar wordt. Vooralsnog wordt deze toepassing onderzocht voor pluimvee.

Het project EVAC is een publiek-privaat samenwerkingsproject van onder andere Universiteit Utrecht, Universitair Medisch Centrum Utrecht en farmaceutica-producent MSD Animal Health. Dit project poogt een vaccin tegen mastitis bij koeien te ontwikkelen. Vermeulen: „De belangrijkste mastitisbacterie *Staphylococcus aureus* is een zeer gewiekst organisme, omdat het de afweer van de gastheer op alle mogelijke manieren om de tuin leidt, onder andere door eiwitten uit te stoten die binden aan afweerfactoren. Door die eiwitten nu als vaccin te gebruiken, kan de effectiviteit van vaccinatie worden verbeterd, waardoor minder antibiotica nodig zijn. Tevens wordt onderzocht of ook de andere verwekkers van mastitis met deze aanpak onschadelijk gemaakt kunnen worden.“

„Beide projecten lopen tot eind 2015. Tussentijds conclusies trekken blijft onverstandig en doen we daarom ook niet, maar de voortgang loopt volgens plan“, aldus Vermeulen. ■